

NYTTOR MED EKOLOGISKT LANTBRUK

Ekologiskt lantbruk har många nyttor; det gynnar miljön, håller landsbygden levande, förnygrar lantbruket, främjar aktivt brukande och ökar lönsamheten i hela det svenska lantbruket. Ekologiskt lantbruk är bra för hela Sverige och bör vara en viktig del i satsningar på svenskt lantbruk, särskilt då efterfrågan på ekologisk mat ökar kraftigt och produktionen står still. Här presenteras de många nyttorna.

Ökad biologisk mångfald

Avsaknaden av bekämpningsmedel, varierande växtföljder och utbrett bete gynnar artrikedomen. Forskning visar att vilda växter, pollinerare, markorganismer och flertalet hotade fågelarter mår bra av ekologisk odling. Artrikedomen är värdefull i sig men den leder också till ökad pollinering av grödor, minskat behov av kemiska bekämpningsmedel och förbättrade markfunktioner som växtnäringsupptag. Ekologiskt lantbruk bidrar genom sin höga biologiska mångfald till att uppnå miljömålet Ett rikt odlingslandskap.¹

Inga kemiska bekämpningsmedel

En tydlig miljö- och samhällsnytta med ekologisk produktion är avsaknaden av kemiska bekämpningsmedel. Enligt Jordbruksverket minskar dagens ekologiska odling användningen av bekämpningsmedel med mellan tre och 30 procent beroende på produktionsområde.² Miljönyttan är bland annat ökad mångfald. Samtidigt minskar den ekologiska odlingen hälsoriskerna och samhällskostnaderna som bekämpningsmedelsanvändningen medför.

Bekämpningsmedel kan ha en direkt negativ hälsoeffekt på den som använder medlen men kan även spridas vidare till vattendrag, sjöar och grundvatten där de orsakar skador på

¹ Ekologiskt lantbruk, biologisk mångfald och ekosystemtjänster – i ett landskapsperspektiv. Sveriges Lantbruksuniversitet: http://www.slu.se/Documents/externwebben/centrumbildningar-projekt/epok/Publikationer/mngfaldsyntes_webb.pdf

² Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet. Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/download/18.7cc87f191379870d4318000879/M%C3%A5l+f%C3%B6r+ekologisk+produktion+2014-2020,+Jordbruksverket+20120530.pdf>

växter och djur och utgöra ett hot mot dricksvattenkvaliteten.³ Det är dyrt att rena dricksvatten från bekämpningsmedel. Ett lokalt exempel från Gotland visar att det kostade 35 miljoner för att rena dricksvatten från dessa rester⁴. Ekologiskt lantbruk är därför ett viktigt verktyg för att uppnå miljömålet Giftfri miljö.

Klimatåtgärder

Det finns flera viktiga åtgärder inom det ekologiska odlingsättet som minskar klimatpåverkan. Forskning visar att omställning till ekologiskt ökar markkolet med 2,2 procent per år. Anledningen är en kombination av odlingsåtgärder; stort inslag av fleråriga grödor, mindre andel av ettåriga grödor, varierade växtföljder, stor återförsel av skörderester och fånggrödor samt väl avvägd användning av stallgödsel.⁵

Genom att avstå från konstgödsel minskas också det ekologiska jordbrukets beroende av fossil energi. Detta eftersom konstgödselproduktionen är en energikrävande process som idag huvudsakligen använder fossil energi. I ekologiskt lantbruk binds kväve från luften genom kvävefixeraden växter. Även detta kväve måste hanteras varsamt för att inte leda till skadliga utsläpp. Ekologiskt lantbruk minskar alltså användningen av fossilenergi och ökar dessutom markkolet.

Trots klimatåtgärder i det ekologiska lantbruket så går det inte att ändra på alla källor till klimatgaser, som till exempel matsmältningen hos kor och lamm. Så, för att minska matens klimatpåverkan är det också viktigt att äta mer vegetariskt.

Minskad risk för näringsläckage

I ekologiskt lantbruk används endast organiska gödselmedel. Det kan ibland vara svårare att styra exakt till grödans upptag. Men överskottet av växtnäring är generellt lägre i ekologisk odling (tillförd näring minus näring i skörden)⁶. Det gör att risken för växtnärings läckage till sjöar och hav minskar. Ekologiskt lantbruk är därför ett verktyg för att uppnå miljömålet Ingen övergödning.

Minskad miljöpåverkan från import

Svenska konsumenter minskar sina fotavtryck i andra länder när de väljer eko. Ekoboomen i butik av Kravmärkta bananer, kaffe och andra varor från tropiskt jordbruk hjälper Sverige att nå målen om att landets miljöpåverkan inte ska exporteras samt målen i politiken för global utveckling.

Ökad djurvälstånd

Alla djur i ekologisk produktion går ut för att beta, picka och böka. De har större utrymme i stallarna och bättre möjligheter att bete sig naturligt. Jordbruksverket gör bedömningen att de ekologiska reglerna bidrar till högre djurvälstånd jämfört med djurhållning som sker i enlighet med det svenska djurskyddsregelverkets miniminivå. Ändå större blir skillnaden i

³ Tillståndet i sjöar och vattendrag. Centrum för Kemiska Bekämpningsmedel, SLU. <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/kompetenscentrum-for-kemiska-bekampningsmedel/information-om-bekampningsmedel-i-miljon1/tillstandet-i-sjoar-och-vattendrag/>

⁴ 35 miljoner för rening av bekämpningsmedel. Region Gotland. <http://www.gotland.se/37008>

⁵ Potentialer för jordbruket som kolsänka. SIK och Naturskyddsforeningen. http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/sik_rapport_850_snf_potentialer_for_jordbruket_som_kolsanka.pdf

⁶ Källa: Ekologisk produktion – möjligheter att minska övergödning. Maria Wivstad et al <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/epok-centrum-for-ekologisk-produktion-och-konsumtion/forskning/vad-sager-forskningen/vaxtnaring-godsel-lackage-mm/>

djurvälfärd om man jämför med andra länder än Sverige som har ett förhållandevis gott djurskydd. För djurslagen gris, värphöns och slaktfjäderfä är skillnaderna mellan konventionell och ekologisk djurhållning särskilt stora.⁷

Betesbaserad produktion

Djur i ekologisk produktion måste hämta större delen av sitt foder på bete under sommarhalvåret (enligt KRAV-reglerna). Det gör att djuren mår bra och betesmarkerna blir fler, vilket gynnar den biologiska mångfalden. Bete är ett klimatsmart foder då gräsmarker binder kol och vallodling släpper ut mindre växthusgaser än annan foderproduktion. Djur i konventionell drift som går ut behöver inte föda sig på betet.

Eko håller svenska landsbygden levande

Ekologisk produktion har bättre möjlighet att långsiktigt bidra till en levande landsbygd än vad motsvarande konventionell produktion har tack vare bättre lönsamhet. Särskilt tydligt är det i skogs- och mellanbygd där lantbruket är särskilt pressat ekonomiskt. Det visar Jordbruksverkets i sitt underlag till regeringen inför det nyligen antagna landsbygdsprogrammet.⁸ En annan rapport från Jordbruksverket ifrågasätter sysselsättningseffekten av ersättningen till ekologisk produktion. Men den bygger på äldre data och antaganden på relativt svaga grunder.⁹ Ekogårdar är i genomsnitt större än konventionella. Kvinnor och fler yngre arbetar med ekologiskt lantbruk. Det bidrar till framtidstro.

Eko viktigt för turism och gårdsbutiker

Ekologiska gårdar har en högre andel kombinationsverksamhet inriktad mot turism och gårdsförsäljning. Cirka 12 % av de ekologiska mjölkgårdarna sysslar med förädling eller gårdsförsäljning. Motsvarande siffra för det konventionella är 4 %. Cirka 18 % av de ekologiska mjölkgårdarna driver turismverksamhet jämfört med 13 % för de konventionella.¹⁰

Ekologiskt driver konsumtion av svensk mat

Den konsument som väljer eko i butiken väljer i högre utsträckning svenskt. Ett exempel är Kravmärkt Bregott som är den enda Bregott-varianten där man kan vara säker på att mjölkkråvaran är svensk. Köper man ekokött handlar man i praktiken uteslutande svenskt kött.¹¹

Sverige har konkurrensfördelar för eko

De naturliga förutsättningarna för ekologisk odling som klimat, tillgång på mark och vatten, få skadeinsekter, stark hemmamarknad och modernt ekologiskt lantbruk ger Sverige goda förutsättningar att odla ekologiskt. Detta är en konkurrensfördel gentemot andra länder. Det

⁷ Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet. Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/download/18.7cc87f191379870d4318000879/M%C3%A5l+f%C3%B6r+ekologisk+produktion+2014-2020,+Jordbruksverket+20120530.pdf>

⁸ Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet. Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/download/18.7cc87f191379870d4318000879/M%C3%A5l+f%C3%B6r+ekologisk+produktion+2014-2020,+Jordbruksverket+20120530.pdf>

⁹ http://www2.jordbruksverket.se/download/18.1a5ffd0d14ae66bb95ba35eb/1421305016757/ra14_20.pdf

¹⁰ Behov av nya mål och åtgärder för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet. Jordbruksverket: <http://www.jordbruksverket.se/download/18.7cc87f191379870d4318000879/M%C3%A5l+f%C3%B6r+ekologisk+produktion+2014-2020,+Jordbruksverket+20120530.pdf>

¹¹ Ekoweb: <http://www.ekoweb.nu/p=11374>

ger oss goda exportmöjligheter vilket skulle kunna öka lönsamheten i svenska livsmedelsföretag.

Ekologiskt ger merbetalning till bonden

Ekologiskt är det enda större miljö- och djuromsorgskonceptet som idag ger merbetalning i bondeled för kollektiva nyttigheter. Eko har lyckats nå ut på marknaden och bevisligen är alltfler konsumenter villiga att betala för nyttorna.

Tydlig nytta för skattebetalare

Nyttan av miljöersättningen till ekologiskt lantbruk är tydlig för skattebetalare, då den resulterar i ekologisk mat i butik. Miljöersättningen och konsumentens merbetalning ger tillsammans bonden betalt för merjobbet att producera ekologiskt.

SLUTSATS:

Ekologiskt lantbruk ger många nyttor från ett och samma produktionssystem. Det bidrar till att Sverige når miljömålen och generationsmålet (att vi inte ska lämna över miljöproblem till nästa generation eller till andra länder).¹²

Samtidigt som natur, djur och människor mår väl gynnas konkurrenskraften i svenskt lantbruk. Ekologiskt lantbruk är inte fulländat men det är en innovationsmotor för utvecklingen av ett hållbart jordbruk. Sverige bör utforma förslag på hur ekologiskt lantbruk kan utvecklas, hur tillväxten på marknaden ska mötas med svenskt ekologiskt, hur omläggningen kan öka och exporten ta fart. Låt oss inte missa en riktigt bra affär för Sverige och svenskt lantbruk!

---

¹² <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Generationsmalet/>